

nost uplatňuje důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 9 a), správně čís. 10 tr. ř. Poněvadž rozsudek, jak doličeno, nezjišťuje zákonné známky skutkové podstaty žalovaného trestného činu, bylo odůvodněné zmateční stížnosti vyhověti, napadený rozsudek zrušiti a věc podle § 288 čís. 3 tr. ř. vrátiti soudu prvé stolice k novému projednání a rozhodnutí.

Čís. 3415.

Úplatkářství (zákon ze dne 3. července 1924, čís. 178 sb. z. a n.).

Účelem ustanovení, podle něhož jest přečin § 3 čís. 3 zákona dokonán již pouhým přijetím úplatku, jest zabrániti již pouhému nebezpečí, jež — byť jen stupněm vzdálenějším — hrozí právnímu statku ryzího výkonů veřejných úřadů a služeb ze skutečnosti, že osoba, jež má (skutečně nebo domněle) vliv na činitele v úvahu přicházející, působí z pohutky úplatku na činitele ty uplatňováním onoho vlivu v ten směr, by se v úvahách (má-li býti smlouva uzavřena a jak) neřídily výhradně hledisky věcnými.

Použití vlivu není složkou objektivní, nýbrž jen složkou subjektivní skutkové podstaty; stačí, že uplatňování vlivu na veřejného činitele bylo předpokládáno, zamýšleno, netřeba, by pak skutečně došlo k jeho uplatnění.

O zákonné náležitosti, že jde o prospěch nikoliv nepatrný jest uvažovati — bez ohledu na rozsah, nákladnost a výsledek činnosti příjemce úplatku — výhradně s hlediska hodnoty úplatku o sobě, při čemž jest přihlížeti k okolnostem případu, zejména k pokleslé hodnotě peněz, k drahotním a ostatním poměrům.

Má-li býti v úplatku shledán prospěch nepatrný, má býti pouhým příznakem vděčnosti za ochotu příjemcovu, projevem uznání, nikoliv odměnou za předpokládanou činnost příjemce, ani podílem na docílených jím výhodách pro dárce úplatku; hodnota úplatku musí se zdáti nezávadnou (obvyklou) i širší veřejnosti, nikoliv jen súčasťněným osobám.

(Rozh. ze dne 14. března 1929; Zm I 771/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 1928, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným přečinem podle § 3 čís. 3 zákona ze dne 3. července 1924, čís. 178 sb. z. a n.

Důvody:

Vývody zmateční stížnosti, jež uplatňuje důvod zmatečnosti podle čís. 9 přesněji čís. 9 písm. a) § 281 tr. ř., lze shrnouti v námitku, že souzeným skutkem není skutková podstata přečinu, který v něm rozsudek shledává, splněna, protože a) není zjištěno, že obžalovaný užil svého vlivu u veřejného činitele, jemuž příslušelo rozhodnouti o prodloužení pachtovní smlouvy, kterého se domáhala osoba, již byl obžalovaný upla-

cen, a b) protože byl úplatek vzhledem na hmotné a jinaké náklady obžalovaného a vzhledem na značnou výhodnost prodloužení pachtu pro úplatce prospěchem nepatrným. Námitka neobstojí v žádném z obou směrů. Podle odst. čís. 3 § 3 zákona ze dne 3. července 1924, čís. 178 sb. z. a n. dopustí se přečinu, kdo z důvodu v odst. 1. uvedeného, tudíž obzvláště z důvodu, by byla s někým uzavřena smlouva (již jest i prodloužení pachtu), dá si poskytnouti nikoliv nepatrný prospěch, na nějž práva nemá, za to, že užije u veřejného činitele svého vlivu. Účelem ustanovení, podle něhož jest přečin dokonán již pouhým přijetím úplatku, jest — jak plyne z jasného jeho doslovu — zabrániti již pouhému nebezpečí, jež — byť jen stupněm vzdálenějším — hrozí právnímu statku ryziho výkonu veřejných úřadů a služeb ze skutečnosti, že osoba, jež má (skutečně nebo domněle — viz další vývody —) vliv na činitele v úvahu přicházející, působí z pohnutky úplatku na činitele ty uplatňováním onoho vlivu v ten směr, by se v úvahách, má-li smlouva býti uzavřena a jak, neřídili výhradně hledisky věcnými. Tomuto výkladu a pojímání onoho ustanovení svědčí také jeho vývoj. Vládní návrh zákona — tisk 4583 posl. sněmovny z roku 1924 — označil v § 3 odst. 2 za trestnou osobu třetí, která za souhlasu úředníka nebo jiného orgánu označeného v § 2 dá si majetkový prospěch za okolností tam uvedených slíbiti nebo poskytnouti, předpokládal tedy již pro dobu úplatku jakousi dohodu mezi příjemcem úplatku a dotčeným veřejným činitelem a tím i pokročilejší stupeň naznačeného nebezpečí. Než ústavně-právní výbor poslanecké sněmovny považoval navrhované ustanovení za úzké a měl za to, že třeba zastihnouti uplácení třetích osob za tím účelem, by využily skutečného nebo domnělého vlivu, jež mají svým postavením, přátelským vztahem nebo jinak na úředníka, přesněji na veřejného činitele (zpráva řečeného výboru, tisk 4736 posl. sněmovny str. 6, sloupec druhý). Zamyšlené širší vymezení pojmu úplatkářství (třetích osob) došlo pak, jak již podotčeno, doslovem, jenž byl dán ustanovením § 3, odst. čís. 2 a též souvisejícímu s ním ustanovení § 2, odst. čís. 2, zřejmého a naprosto nepochybného výrazu, takže jest jím upuštěno od předpokladu (přítomného nebo budoucího) souhlasu veřejného činitele. Podle toho použití vlivu není složkou objektivní, nýbrž jen složkou subjektivní skutkové podstaty, jinak řečeno není částí činnosti (zevního děje), kterou zákon tresce, nýbrž předmětem — výslovné nebo mlčky nastavší — dohody zúčastněných osob, z níž došlo k jediné zákonem po stránce zevního dění předpokládanému poskytnutí, pokud se týče přijetí úplatku (slibu úplatku), přesněji řečeno předmětem pohnutky dárce a slibu příjemce úplatku. Stačí proto, že uplatňování vlivu na veřejného činitele bylo předpokládáno, zamýšleno a netřeba, by pak skutečně došlo k jeho uplatnění; tím méně třeba, by uplatňování vlivu mělo, arciť rovněž chtěný (slíbený) účinek (uzavření nebo prodloužení smlouvy), který po případě vůbec nastati nemohl, protože předpokládaný vliv uplácené osoby na veřejného činitele nebyl skutečný, nýbrž jen domnělý. Řídě se správným výkladem zákona neměl nálezačí soud příčiny, uvažovati při opodstatnění odsuzujícího výroku, i o tom, u kterých veřejných činitelů zakročil obžalovaný ve prospěch žádosti podplativší ho osoby a zda činitelé, u nichž zakročil, byli povoláni k roz-

hodnutí o žádosti; lze však podotknouti, že rozsudek nezjišťuje jen zakročení u svědka S-a, nýbrž zjišťuje povšechně, že obžalovaný skutečně zahájil činnost, by se prodloužení pachtu stalo, ba zřejmě předpokládá, že prodloužení pachtu bylo účinkem námah obžalovaného, pokud se týče osob z jeho příkazu činných. Přes nedostatek zjištění, jichž opomenutí stížnost vytýká, je skutková podstata přečinu, jímž byl obžalovaný uznán vinným, splněna tím, co rozsudek zjišťuje o přijetí, účelu a výši poplatku; neboť nelze přisvědčiti ani k další námitce, že přijatý úplatek byl prospěchem nepatrným.

Ani ze zákona, ani z jeho vývoje nelze odvoditi názor stížností hájený, že úplatek jest nepatrným, je-li přiměřený námaze, ztrátě času a hotovým výdajům příjemce úplatku nebo prospěchu, který vzešel z činnosti jeho osobě, již nebo v jejímž zájmu byl úplatek dán (slíben). Zákon sám neuvádí, ba ani nenaznačuje hlediska, z nichž jest uvažovati o nepatrnosti úplatku, a shora dokázaná bezvýznamnost skutečného uplatňování vlivu pachatelova na veřejného činitele a výsledku (bezvýslednosti) takové činnosti pro otázku, zda byl přečin úplatkářství dokonán, nasvědčuje spíše tomu, že okolnosti ty jsou podle smyslu zákona bezvýznamnými i pro posouzení známky přečinu, že jde v úplatek o prospěch nikoliv nepatrný. Citovaná zpráva ústavně-právního výboru uvádí, že nemají býti postihnuty nepatrné služby a dary spíše z vděčnosti (str. 6. sloupec 2), zpropitné a všeliké jiné nepatrné služby a dary, které jsou již tak obvyklými, že se nikdo nad jejich poskytováním nepozastavuje (str. 7, sloupec 2). Pouhým příznakem vděčnosti za ochotu příjemcovu, projevem uznání má býti úplatek, má-li v něm býti shledán prospěch nepatrný, nikoliv odměnou za předpokládanou činnost příjemce, ani podílem na docílených jím výhodách pro dárce úplatku, a nikoliv jen zúčastněným stranám, nýbrž i široké veřejnosti musí hodnota úplatku se zdáti nezávadnou, obvyklou. Hlediskům stížností žádaným brání dokonce i úvaha, že jde o uplatňování vlivu podplácené osoby na veřejné činitele, o činnost zásadně trestním zákonem ihned v zárodku samém zapovězenou, tudíž o jednání nemravné, za něž odměna již podle povšechných zásad mravních i právních nepřisluší. Proto jest o zákonné náležitosti, že jde o prospěch nikoliv nepatrný, uvažovati — bez ohledu na rozsah, nákladnost a výsledek činnosti příjemce úplatku — výhradně s hlediska hodnoty úplatku o sobě, přičemž jest arciť — jak dovozuje rozhodnutí sb. n. s. č. 1949 — přihlížeti k okolnostem případu, zejména k pokleslé hodnotě peněz, k drahotním a k ostatním poměrům. Opačné stanovisko stížnosti vedlo by k důsledku, který by byl v příkrém rozporu se snahou zákona po očištění výkonů veřejných úřadů a služeb, k důsledku, že pro předpoklad nepatrnosti (daného nebo slíbeného, žádaného) úplatku uniklo by působení třetích osob na veřejné činitele zneužitím osobního vlivu trestu tím spíše, čím intensivnější bylo zneužití vlivu a čím méně práva měla osoba, v jejíž prospěch se tak stalo, na výsledek, jenž byl tím vymožen. Že i s onoho správného hlediska jde o prospěch jen nepatrný, stížnost ani netvrdí a tvrditi nemůže, protože částka 30.000 Kč, ba i částka 15.000 Kč, která podle výpočtu stížnosti obžalovanému zbyla, je značným penízem i pro zámožného člověka, tím více pro ne-

majetného obžalovaného, rovnajíc se několikaměsíčním služebním požitkům státního úředníka takového postavení, jakého bylo služební místo obžalovaného v době souzeného skutku. Jelikož námitky stížnosti neobstály, bylo ji zavrhnouti.

Čís. 3416.

Nezbytným předpokladem řešení otázky viny při trestných činech proti bezpečnosti cti je, by soud formálně bezvadným způsobem zjistil nejprve obsah, smysl a dosah závadných projevů, by se přesně vyjádřil, jaké obvinění dotýkající se cti soukromého obžalobce, bylo obsahem a smyslem projevů proneseno, by se pak na tomto skutkovém podkladě vyjádřil o tom, které ze skutkových podstat §§ 487 a násl. tr. zák. zjištěný projev ve směru objektivním podřaduje, a by na tomto podkladě přikročil pak k řešení otázky, zda je v tom neb onom směru důkaz pravdy přípustný, pakli ano, zda se podařil, po případě, pokud tato otázka nebyla kladně rozřešena ve prospěch obžalovaného, by přistoupil ke zkoumání otázky důkazu pravděpodobnosti ve smyslu § 4 tisk. nov.

Jediným měřítkem při posuzování čestnosti jednotlivce není zachovalost ve smyslu trestního zákona; nepoctivým může být i jednání, které se sice ještě nepříčí normám trestního zákona, avšak příčí se obecným názorům slušných kruhů společenských.

Provedením důkazu pravdy o úplatkářství jest prokázána též opodstatněnost obvinění z nepoctivosti.

Člen obecní bytové komise je veřejným činitelem; jde o úplatkářství, bral-li jako takový za výkon této čestné funkce úplatu.

Ustanovení § 491 tr. zák. má na mysli jen taková hanění, při nichž nejsou uváděny určité konkrétní skutky; pokud sem nespadá, byl-li kdo nazván »positurou«, bylo-li mu vytýkáno, že »obrátil na čtyráku, že k tomu musí být i notná porce drzosti a že je plevem, jež musela (komunistická) strana vyhodit« a pokud je tu důkaz pravdy přípustným, byly-li ony výroky učiněny se zřetelem na určité tvrzení skutečnosti.

(Rozh. ze dne 15. března 1929, Zm I 95/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako kmetského soudu v Hradci Králové ze dne 23. prosince 1927, jímž byl obžalovaný uznán vinným přečinem proti bezpečnosti cti podle § 491 tr. zák. a § 1 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n., sprostěn však podle § 259 čís. 3 tr. ř. z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle § 488 tr. zák. a § 1 zákona čís. 124/1924 sb. z. a n., vyhověl zmateční stížnosti obžalovaného, rozsudek v napadené odsuzující části zrušil a věc vrátil soudu první stolice, by ji v rozsahu zrušení znova projednal a rozhodl.